

การทุเลาการบังคับคดี

ชัยยุทธ ศรีจำนำง*

เมื่อคู่ความหรือบุคคลที่ชนะคดีตามคำพิพากษา ย่อมอยู่ในฐานะเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ซึ่งมีอำนาจขอให้บังคับคดีแก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษา เพื่อให้เป็นไปตามคำพิพากษา แม่คำพิพากษาจะยังไม่ถึงที่สุดก็ตาม หลักการทุเลาการบังคับคดีเป็นมาตรการหนึ่งที่จะมาใช้เพื่อทำให้ส่วนได้เสียที่ขัดกันของคู่ความที่ชนะคดี และที่แพ้คดีในศาลถ่างเกิดความสมดุลในระหว่างการพิจารณาของศาลสูง ในประเทศกลุ่ม Common Law รวมทั้งประเทศไทยมีหลักการทุเลาการบังคับคดีว่าไม่ว่าจะเป็นกรณีที่ระยะเวลาการอุทธรณ์ฎีกาจะยังไม่สิ้นสุดลง หรือในกรณีที่ได้มีการอุทธรณ์ฎีกาแล้วก็ตาม ไม่มีผลทำให้มีการทุเลาการบังคับคดีโดยอัตโนมัติ หากคู่ความประสงค์จะขอทุเลาการบังคับคดีก็ต้องยื่นคำร้องขอต่อศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาแล้วแต่กรณี ซึ่งตรงกันข้ามกับประเทศกลุ่ม Civil Law ได้วางหลักว่า คำพิพากษาอันถึงที่สุดของศาลชั้นต้นตามปกติควรบังคับคดีได้ทันที

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ได้กำหนดวิธีการที่จะให้การบังคับคดีจะังก์หรือหุคลง หรือเป็นเหตุให้การบังคับคดีดำเนินไปไม่ได้ในการทุเลาการบังคับคดี เป็นไปตามมาตรา 231 “การยื่นอุทธรณ์ย่อมไม่เป็นการทุเลาการบังคับตามคำพิพากษา หรือคำสั่งของศาลชั้นต้น แต่คู่ความที่ยื่นอุทธรณ์อาจยื่นคำขอต่อศาลอุทธรณ์ไม่ว่าเวลาใดๆ ก่อนพิพากษาโดยทำเป็นคำร้องชี้แจงเหตุผลอันสมควรแห่งการขอ ให้ศาลอุทธรณ์ทุเลาการบังคับไว้

คำขอเช่นว่านี้ ให้ผู้อุทธรณ์ยื่นต่อศาลชั้นต้น ได้จนถึงเวลาที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้อุทธรณ์ ถ้าภายในหลังศาลได้มีคำสั่งเช่นว่านี้แล้ว ให้ยื่นตรงต่อศาลอุทธรณ์ ถ้าได้ยื่นคำขอต่อศาลชั้นต้นก็ให้ศาลริบสั่งคำอนันต์ไปยังศาลอุทธรณ์ ในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉินอย่างยิ่ง เมื่อศาลชั้นต้นได้รับคำขอไว้ ก็ให้มีอำนาจทำการบังคับไว้รอคำวินิจฉัยชี้ขาดของศาลอุทธรณ์ในคำขอเช่นว่านี้ ถ้าผู้อุทธรณ์วางแผนต่อศาลชั้นต้นเป็นจำนวนพอประมาณที่ตามคำพิพากษาร่วมทั้งค่าใช้จ่ายในการฟ้องร้องและการบังคับคดี หรือได้หากประกันมาให้สำหรับเงินจำนวนเช่นว่านี้ก็เป็นที่พอใจของศาล ให้ศาลที่กล่าวมาแล้วด้วยการบังคับคดีไว้ ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 295 (1)

* อธิบดีผู้พิพากษา ภาค 7.

เมื่อได้รับคำขอเช่นว่านี้ ศาลอุทธรณ์จะอนุญาตให้ทุกการบังคับไว้ในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉินก็ได้ โดยมิต้องฟังคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง แต่ในกรณีเช่นว่านี้ ให้อธิบายว่าคำสั่งนี้เป็นการชั่วคราวจนกว่าศาลจะได้ฟังคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งในภายหลัง ถ้าศาลมีคำสั่งให้ทุกการบังคับไว้ตามที่ขอ คำสั่งนี้อาจอยู่ภายใต้บังคับเงื่อนไขใดๆ หรือไม่ก็ได้ ศาลจะมีคำสั่งให้ผู้อุทธรณ์ทำทันทีบนว่าจะไม่บักข้ายาจาน่ายทรัพย์สินของตนในระหว่างอุทธรณ์หรือให้ห้ามประกอบมาให้ศาลมีผลกันเงินที่ต้องใช้ตามคำพิพากษาหรือจะให้วางเงินจำนวนนั้นต่อศาล ก็ได้ ถ้าผู้อุทธรณ์ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้น ศาลจะสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้อุทธรณ์นั้นก็ได้ และถ้าทรัพย์สินเช่นว่านั้น หรือส่วนใดส่วนหนึ่งเป็นสัมภารัมทรัพย์ศาลอาจมีคำสั่งให้ออกของยาทอดตลาดก็ได้ ถ้าปรากฏว่าการขายนั้นเป็นการจำเป็นและสมควร เพราะทรัพย์สินนั้นมีสภาพเป็นของเสียได้ง่ายหรือว่าการเก็บรักษาไว้ในระหว่างอุทธรณ์น่าจะนำไปสู่ความยุ่งยากหรือจะต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก

การทุกการบังคับคดี หมายถึงกรณีที่ผู้แพ้คดีจะต้องปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งไม่ว่าจะเป็นหนี้หรือการบังคับในเรื่องอื่นใด ถ้าไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งจะต้องถูกบังคับคดี แม้ผู้แพ้คดีจะอุทธรณ์หรือฎีกាត่อไปถ้าไม่ขอทุกการบังคับคดีไว้ในระหว่างพิจารณาของศาลอุทธรณ์หรือฎีกา ก็จะถูกผู้ชนะคดีบังคับเอาเมื่อได้ก็ได้เพราการยื่นอุทธรณ์ หรือฎีกานั้นไม่เป็นการทุกการบังคับจึงต้องขอทุกการบังคับตามผลของคำพิพากษาศาลมีผลตั้น หรือศาลอุทธรณ์แล้วแต่กรณีไว้จนกว่าศาลอุทธรณ์หรือฎีกากจะพิพากษากดี

เมื่อคำพิพากษาศาลมีผลทำให้อาจต้องมีการบังคับคดีแล้ว แม้จะยังไม่มีคำบังคับตามคำพิพากษา ก็ขอทุกการบังคับคดีได้

คำสั่งคำร้องศาลฎีกานี้ 25/2498 (ประชุมใหญ่) แม้จะยังไม่มีคำบังคับตามคำพิพากษา ศาลอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ ศาลมีผลตั้น ทุกการบังคับให้ตามคำร้องของผู้ฎีกากได้ อย่างไรก็ตาม การขอทุกการบังคับต้องเป็นกรณีที่ยังไม่มีการบังคับคดีตามคำพิพากษา ถ้ามีการดำเนินการบังคับคดีไปแล้ว ก็จะขอทุกการบังคับที่ดำเนินไปแล้วไม่ได้กรณีเช่นนี้ถือว่าเป็นเรื่องของด้วยการบังคับคดีตามมาตรา 292 (2) ซึ่งอยู่ในอำนาจของศาลชั้นต้นพิจารณาสั่ง

คำสั่งคำร้องศาลฎีกานี้ 1783/2538 การขอทุกการบังคับตาม ป.ว.พ. มาตรา 231 ต้องเป็นกรณีที่ยังไม่มีการบังคับคดีตามคำพิพากษา เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีได้ดำเนินการบังคับคดีตาม คำขอของโจทก์แล้ว การที่จำเลยยื่นคำร้องขอทุกการบังคับจะถือว่าเป็น

การขอทุเลาการบังคับตามคำพิพากษาไม่ได้ แต่เป็นกรณีที่จำเลยขอให้หงดการบังคับคดีตาม มาตรา 292 (2) ซึ่งอยู่ในอำนาจของศาลชั้นต้นที่จะมีคำสั่ง

คำสั่งคำร้องศาลฎีกาที่ 1223/2550 การขอทุเลาการบังคับคดีตาม ป.ว.พ. มาตรา 231 ต้องเป็นกรณีที่ยังไม่มีการบังคับคดีตามคำพิพากษาไม่ว่าของศาลใด คดีนี้โจทก์ขอให้บังคับคดีและเจ้าพนักงานบังคับคดีได้ดำเนินการบังคับคดีแล้ว จำเลยจะขอทุเลาการบังคับตามคำพิพากษาศาลชั้นต้นไม่ได้ แต่เป็นกรณีที่จำเลยจะต้องขอให้หงดการบังคับคดีตาม ป.ว.พ. มาตรา 292 (2) ซึ่งอยู่ในอำนาจศาลชั้นต้นที่จะมีคำสั่งว่ามีเหตุสมควรหรือไม่

วิธีขอทุเลาการบังคับ

1. ต้องยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องยื่นต่อศาลชั้นต้น และต้องทำสำเนาส่งให้ฝ่ายที่ชนะคดีเพื่อให้โอกาสฝ่ายนั้นคัดค้านก่อน (เว้นแต่เป็นกรณีฉุกเฉินตาม มาตรา 231 วรรคดี ซึ่งศาลอุทธรณ์อาจสั่งไปพ拉着ก่อนโดยอนุญาตให้ทุเลาการบังคับไว้ไม่ต้องฟังอภิฟายหนึ่งทั้งนี้เป็นการสั่งทุเลาการบังคับชั่วคราวเท่านั้น) ในกรณีส่งสำเนาให้ผู้ชนะ ศาลจะต้องกำหนดเวลาให้ทำการคัดค้านด้วย ถ้าความฝ่ายชนะจะคัดค้านหรือไม่ก็ได้ แล้วศาลชั้นต้นจะส่งคำขอพร้อมคำคัดค้าน ถ้าหากมี ไปให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาสั่งแล้วแต่กรณี ขึ้นอยู่กับคดีน้อยอย่างไรว่างพิจารณาของศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา

2. ต้องมีเหตุที่จะทุเลาการบังคับ เมื่อศาลมีคำสั่นต้นพิพากษา ถ้าความฝ่ายที่ชนะยื่นมีสิทธิตามคำพิพากษาที่จะบังคับคดี มาตรา 231 วรรคหนึ่ง จึงบัญญัติว่า การอุทธรณ์ไม่เป็นเหตุทุเลาการบังคับ แต่ถ้ายื่นคำขอทุเลาการบังคับ ก็ต้องทำเป็นคำขอโดยทำเป็นคำร้อง “ชี้แจงเหตุผลอันสมควร” แห่งการขอว่าศาลยังไม่ควรบังคับด้วยเหตุใด แต่เดิมมาศาลมักเครื่องครัดในเรื่องข้ออ้างจะกล่าวแต่เพียงว่าอุทธรณ์ฎีกาแล้วขอทุเลาการบังคับไม่ได้ ศาลจะยกคำร้องไม่อนุญาตให้ทุเลาการบังคับ เหตุที่ยกขึ้นอ้างกันเป็นประจำ และศาลไม่รับฟังคือผู้แพ้คดีในศาลมีโอกาสที่จะชนะคดีในชั้นอุทธรณ์ (คำสั่งคำร้องที่ 607/2491) จำเลยยื่นฎีกาแล้วคดีมีหวังชนะ (คำสั่งคำร้องที่ 335/2514) จำเลยฎีกao อ้างว่ามีทางชนะ (คำสั่งคำร้องที่ 162/2512) หรือกรณีที่โจทก์คัดค้านคำขอทุเลาการบังคับ แม้อ้างแต่เพียงว่าตนยื่นฎีกาแล้วและมีเหตุผลที่จะชนะคดีได้ (คำสั่งคำร้องที่ 698/2515)

เหตุผลที่ขอทุเลาการบังคับจำต้องชี้แจงเหตุผลให้ชัดเจน เช่น ได้ปลูกต้นไม้และเรือนในที่พิพาท ถ้าต้องออกไปบณะนี้จะเสียหาย หากชนะชั้นฎีกาต้องปลูกอีกย่อมเสียหาย และเดือดร้อน (คำสั่งคำร้องที่ 163/2512) ทรัพย์สินของจำเลยมีเป็นจำนวนมากกุ้มหนึ่งที่โจทก์ฟ้อง โจทก์มีบุริมสิทธิเห็นอ้างหนึ่นอื่นย่อมไม่มีทางเสียหาย (คำสั่งคำร้องที่

479/2505) หากเจ้าพนักงานขายทอดตลาดเรื่องพิพาทไป ผู้ร้องและบุตรจะได้รับความชำนาญไม่มีที่อยู่อาศัยและถ้าผู้ร้องชนะคดีก็ไม่อาจกลับคืนสู่สภาพเดิมໄได้ (คำสั่งคำร้องที่ 940/2505)

คำสั่งคำร้องศาลฎีกาที่ 331/2538 การขอทุเลาการบังคับตาม ป.ว.พ. มาตรา 231 ต้องเป็นกรณีที่ยังไม่มีการบังคับคดีตามคำพิพากษาไม่ว่าของศาลใด การที่จำเลยที่ 1 ยื่นคำร้องขอให้ทุเลาการบังคับตามคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีได้ดำเนินการบังคับคดีแก่จำเลยที่ 1 แล้ว จึงเป็นการขอให้หงัดการบังคับคดีตามมาตรา 292 (2) ซึ่งอยู่ในอำนาจของศาลชั้นต้นที่จะมีคำสั่ง (วินิจฉัยในแนวเดียวกับคำสั่งคำร้องศาลฎีกาที่ 2672/2525, 585/2545)

คำสั่งคำร้องศาลฎีกาที่ 1077/2550 การขอทุเลาการบังคับในระหว่างฎีกาเป็นวิธีการทุเลาแก่ผู้ร้องที่ยังไม่ต้องปฏิบัติการชำระหนี้ตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ในขณะคดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกา ผู้ร้องไม่อาจขอทุเลาการที่ต้องนำเงินค่าธรรมเนียมที่ต้องใช้แทนอีกฝ่ายหนึ่งตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์มาวางแผนศาลพร้อมฎีกามา ป.ว.พ. มาตรา 229 ประกอบมาตรา 247

บางกรณีกฎหมายบัญญัติให้คำพิพากษามีผลเมื่อคดีถึงที่สุด ผู้แพ้คดีก็ไม่จำต้องขอทุเลาการบังคับ เช่น ป.พ.พ. มาตรา 1511 ซึ่งบัญญัติว่า “การสมรสที่ได้มีคำพิพากษาให้เพิกถอนนั้น ให้ถือว่าสิ้นสุดลงในวันที่คำพิพากษางานถึงที่สุด ฯลฯ” หรือมาตรา 1531 วรรคสอง บัญญัติว่า “การหย่าโดยคำพิพากษามีผลแต่เวลาคำพิพากษางานถึงที่สุด ฯลฯ” ทั้งสองมาตรา ดังกล่าวถ้าดื้อยุ่งระหว่างอุทธรณ์หรือฎีกา การบังคับคดีตามคำพิพากษาศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์ย่อมทำไม่ได้ เพราะกฎหมายใหม่มีผลเมื่อคำพิพากษางานถึงที่สุดจึงไม่ต้องทุเลาการบังคับ (คำสั่งครองที่ 1089/2527, 1500/2532) เรื่องการเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายตาม ป.พ.พ. มาตรา 1557 มีผลแต่วันที่คำพิพากษางานถึงที่สุดตามมาตรา 1557 (3) คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ที่พิพากษาว่าโจทก์เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของจำเลย ให้จำเลยไปจดทะเบียนรับโจทก์เป็นบุตรภายใน 7 วัน นับแต่วันพิพากษา ผู้ร้องไม่จำต้องขอทุเลาการบังคับระหว่างฎีกา (คำสั่งคำร้องศาลฎีกาที่ 1341/2532)

3. ต้องยื่นอุทธรณ์ ความในมาตรา 231 บัญญัติไว้ว่า “ฯลฯ คู่ความที่ยื่นอุทธรณ์อาจยื่น คำขอต่อศาลอุทธรณ์ ฯลฯ ให้ศาลอุทธรณ์ทุเลาการบังคับໄไว้” จึงยื่นคำขอทุเลาการบังคับก่อนยื่นอุทธรณ์หรือฎีกามาได้ (คำสั่งคำร้องที่ 773/2510, 1850/2531)

ศาลที่ยื่นคำขอทุเลาการบังคับ

ตามมาตรา 231 วรรคสอง บัญญัติว่า “ให้ผู้อุทธรณ์ยื่นต่อศาลชั้นต้นได้จนถึงเวลาที่ ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้อุทธรณ์” ซึ่งหมายความว่าต้องยื่นต่อศาลชั้นต้นพร้อมอุทธรณ์ถ้าศาลสั่งรับอุทธรณ์ก็จะรับคำขอทุเลาการบังคับด้วย แต่ถ้าศาลชั้นต้นไม่รับอุทธรณ์ จะยื่นได้ ก็ต่อเมื่อศาลมีคำสั่งอนุญาตให้รับอุทธรณ์แล้ว ถ้าภายหลังที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้อุทธรณ์ แล้ว ยื่นโดยตรงต่อศาลอุทธรณ์ได้ แต่ถ้ายื่นต่อศาลชั้นต้น ก็ให้ศาลชั้นต้นรีบส่งคำขอไปให้ศาลอุทธรณ์สั่ง

ในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉินอย่างยิ่ง เมื่อศาลมีคำสั่งตัดสินให้รับคำขอทุเลาการบังคับไว้ศาลมีอำนาจทำการบังคับได้โดยทันที ไม่ต้องรอการวินิจฉัยของศาล อุทธรณ์ตามคำขอทุเลาการบังคับ เช่น ก่อนขอทุเลาการบังคับ โจทก์บังคับคดีนี้ด้วยทรัพย์ของจำเลย ซึ่งเป็นของสดเสียง่าย จำเลยจึงขอทุเลาการบังคับเป็นกรณีฉุกเฉินเพื่อให้ศาลมีคำสั่งตัดสินเรียบร้อย ถูกหนี้จะได้นำของสดเสียง่ายไปจำหน่ายก่อนแล้วเสีย เป็นต้น

คำสั่งอนุญาตให้ทุเลาการบังคับ

คำสั่งอนุญาตให้ทุเลาการบังคับ อาจอยู่ภายใต้เงื่อนไขอย่างใดๆ หรือไม่มีก็ได้ หรือศาลมีคำสั่งให้ผู้อุทธรณ์ทำทันทีบนว่าจะไม่ยกข่ายทรัพย์สินของตนในระหว่างอุทธรณ์ หรือให้ห้ามประกอบหรือเงินมาให้เป็นที่พอยาและเพียงพอแก่หนี้ตามคำพิพากษาก็ได้ ถ้าถูกหนี้ไม่ปฏิบัติเจ้าหนี้ยื่นขอให้บังคับคดีได้ ถ้าเป็นหนี้เงินก็อาจยึดหรืออายัดทรัพย์มาเพื่อบังคับคดี และถ้าทรัพย์ที่ยึดเป็นสังหาริมทรัพย์ ที่มีสภาพเป็นของสดของเสียได้ หรือการเก็บรักษาไว้ระหว่างอุทธรณ์น่าจะนำไปสู่ความยุ่งยาก หรือจะต้องเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมาก ศาลมีอำนาจสั่งให้ขายทอดตลาดก็ได้ การขายทอดตลาดเช่นนี้ไม่ใช่การขายทอดตลาดในชั้นบังคับคดีซึ่งต้องมีการประกาศการขาย ต้องส่งประกาศให้ผู้มีส่วนได้เสียทราบ แต่เป็นการนำออกขายได้ทันที (มาตรา 231 วรรคสี่)

ผลของคำสั่งให้ทุเลาการบังคับ

คำสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ทุเลาการบังคับถือกันไม่ได้ เพราะเป็นอำนาจศาลเป็นชั้นๆ ไป ที่จะสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตโดยเฉพาะ

คำพิพากษากฎิกาที่ 8228/2538 หนังสือสัญญาคำประกันที่จำเลยในฐานะผู้ค้ำประกันการชำระหนี้ตามคำพิพากษาราชชั้นต้น เพื่อขอทุเลาการบังคับคดีระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ ตาม ป.ว.พ. มาตรา 231 กฎหมายกำหนดวิธีการอยู่ในอำนาจศาลเป็นชั้นๆ ไป ไม่ใช่มีผลเป็นหลักประกันในการทุเลาการบังคับคดีในชั้นศาลฎีกาเป็นการล่วงหน้าไปด้วย แม้หนังสือสัญญา คำประกันของจำเลยใช้ข้อความว่าขอทำหนังสือสัญญา

คำประกันให้ไว้ต่อศาลว่าเมื่อคดีถึงที่สุด การประกันก็มีผลในชั้นอุทธรณ์เท่านั้น เมื่อหนึ่งตามคำพิพากษาศาลมีชั้นต้น ในส่วนค่าเสียหายถูกยกไปโดยคำพิพากษาอุทธรณ์สัญญาคำประกันการชำระหนี้ด้วยเงินของจำเลยดังกล่าวที่ยื่นไม่มีผลผูกพันจำเลยอีกต่อไปเมื่อจำเลยยื่นคำแฉลงขอคืนหลักประกันคือโอนดที่ดินที่วางไว้ตามสัญญา คำประกันก็ต้องคืนให้ไป

คำพิพากษาฎีกาที่ 256/2495 การทุเลาการบังคับนั้น กฏหมายกำหนดวิธีการให้อู่ในอำนาจศาลเป็นชั้นๆ ไปกล่าวคือ ถ้าเป็นการทุเลาการบังคับระหว่างอุทธรณ์เป็นเรื่องอยู่ในอำนาจของศาลอุทธรณ์ ถ้าอยู่ในระหว่างฎีกาที่เป็นอำนาจของศาลฎีกาก็ต้องอยู่ในระหว่างอุทธรณ์ เมื่อศาลอุทธรณ์สั่งในเรื่องการทุเลาการบังคับเป็นอย่างไรจะถือคำสั่งศาลอุทธรณ์อีกไม่ได้

คำสั่งอันเกี่ยวเนื่องกับคำสั่งทุเลาการบังคับของศาลอุทธรณ์ ย่อมต้องห้ามมิให้ถือความฎีกา

คำพิพากษาฎีกาที่ 5621/2548 ศาลชั้นต้นพิพากษาให้ขับไล่จำเลยและบริหารออกจากราชที่ดินพิพากษ์ให้ใช้ค่าเสียหายแก่โจทก์ จำเลยอุทธรณ์และขอทุเลาการบังคับ ศาลอุทธรณ์ภาค 2 อนุญาตให้ทุเลาการบังคับให้จำเลยวางแผนเงินประกันค่าเสียหายในเวลาที่ศาลชั้นต้นกำหนด แต่จำเลยขอขยายระยะเวลาวางแผนเงิน ศาลชั้นต้นไม่อนุญาต จำเลยอุทธรณ์ศาลอุทธรณ์ภาค 2 พิพากษายืน ดังนี้ คดีที่จำเลยขอทุเลาการบังคับอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ การขอขยายระยะเวลาวางแผนหลักประกันเป็นเรื่องต่อเนื่องกับคำสั่งของศาลอุทธรณ์ที่สั่งเกี่ยวกับการขอทุเลาการบังคับของจำเลยซึ่งเป็นอำนาจของศาลอุทธรณ์โดยเฉพาะ เมื่อศาลอุทธรณ์ภาค 2 ไม่อนุญาตให้ขยายระยะเวลา จำเลยจึงไม่มีสิทธิฎีกา

การวางแผนหรือหาประกันตามวรรคสาม

ตามที่กล่าวมาแต่ต้นเป็นการยื่นคำขอทุเลาการบังคับตามมาตรา 231 วรรคหนึ่ง วรรคสองและวรรคสี่ แต่ยังมีการทุเลาการบังคับอีกวิธีหนึ่ง โดยไม่ต้องยื่นคำขอทุเลาการบังคับคือการนำเงินมาวางให้พอกับการชำระหนี้ตามคำพิพากษาร่วมทั้งค่าธรรมเนียมในการฟ้องร้องและการบังคับคดี หรือหาประกันมาให้ตามจำนวนดังกล่าวเป็นที่พอใจของศาล ศาลต้องมีคำสั่งด้วยการบังคับคดี

ส่วนที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่า “ให้ศาลด้วยการบังคับคดีดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 295 (1) นั้น” กฏหมายน่าจะเขียนคลาดเคลื่อนไป เพราะงดการบังคับคดีเป็นเรื่องของมาตรา 292 ส่วนมาตรา 295 เป็นเรื่องถอนการบังคับคดีที่กฏหมายเขียนไว้ เช่นนั้นจะเกิดการผิดพลาดอย่างโถอย่างหนึ่งในการบัญญัติกฏหมาย อย่างไรก็ตามก็อาจใช้ได้ทั้งด้วย

บังคับคดีและถอนการบังคับคดี ไม่ว่าจะเป็นกรณีร้องขอทุเลาการบังคับหรือกรณีของวาระสามที่กล่าวมานี้ เพราะถ้าข้อหมายบังคับคดีหรือขอให้ศาลบังคับคดีแล้วแต่ยังไม่ได้ดำเนินการต่อไป เช่น ยังไม่ได้ยึดทรัพย์ก็ต้องงดการบังคับคดี แต่ถ้ามีการยึดหรืออายัดแล้วก็ต้องถอนการบังคับตามมาตรา 295 (1)

คำพิพากษายื่นที่ 39/2521 เมื่อจำเลยวางแผนเงินต่อศาลเป็นจำนวนพอชำระหนี้ส่วนค่าฤชาธรรมเนียมจำเลยก็วางแผนต่อศาลชั้นต้นในชั้นยื่นอุทธรณ์ภัยก้าแฉ้ว ศาลชั้นต้นก็ต้องดูการบังคับคดีตามมาตรา 231 วาระสาม ศาลภัยก้าจึงไม่ต้องทุเลาการบังคับ เงินที่วางแผนไว้ตามมาตรา 231 วาระสามนี้ เป็นเงินวางแผนเพื่อการทุเลาการบังคับ มิใช่การวางแผนสำหรับชำระหนี้ตามมาตรา 135 และมาตรา 136 เพราจะนั้นศาลจะจ่ายเงินให้เจ้าหนี้รับไปไม่ได้ (คำสั่งคำร้องที่ 37/2491)

คำพิพากษายื่นที่ 7304/2538 คดีนี้โจทก์ชนะคดีและโจทก์ได้ขอหมายบังคับคดีแก่ทรัพย์สิน 22 รายการ ของจำเลยที่ 1 ที่ถูกยึดไว้ชั่วคราวก่อนพิพากษาตาม ป.ว.พ. มาตรา 260 (2) แต่โจทก์ก็ต้องดูการบังคับคดีไว้ เพราะจำเลยทั้งสามอุทธรณ์และได้รับอนุญาตให้ทุเลาการบังคับไว้ในระหว่างอุทธรณ์ตาม ป.ว.พ. มาตรา 231 วาระสี่ จำเลยทั้งสามได้ทำสัญญาประกันโดยวางแผนหลักประกันเป็นจำนวนพอชำระหนี้ตามคำพิพากษาศาลชั้นต้นตามคำสั่งของศาลอุทธรณ์แล้ว การวางแผนหลักประกันของจำเลยทั้งสาม แม้จะเป็นการวางแผนตามคำสั่งของศาลอุทธรณ์ก็ตาม ก็ถือได้ว่าจำเลยทั้งสามได้หารประกันมาให้จนเป็นที่พอใจของศาล สำหรับจำนวนเงินพอชำระหนี้ตามคำพิพากษาพร้อมทั้งค่าฤชาธรรมเนียมแห่งคดี ตามมาตรา 295 (1) แล้ว จึงมีเหตุให้ถอนการบังคับคดีได้

การงดการบังคับคดีตามมาตรา 292 (2) นั้น แม้จะยังไม่มีการบังคับศาลชั้นต้นก็อาจงดการบังคับคดีได้ ดังนี้ แม้ศาลอุทธรณ์จะสั่งไม่อนุญาตให้ทุเลาการบังคับ ศาลชั้นต้นก็ยังมีอำนาจสั่งให้งดการบังคับไว้ได้ตามมาตรา 292 (2)

คำพิพากษายื่นที่ 1215/2492 เมื่อศาลอุทธรณ์สั่งไม่อนุญาตให้ทุเลาการบังคับคดีแล้ว ศาลชั้นต้นก็คงมีอำนาจดำเนินการบังคับคดีไปตามปกติที่กฎหมายให้อำนาจไว้ เช่นจะสั่งให้งดการบังคับคดีได้ ตาม ป.ว.พ. มาตรา 292 (2) ก็ย่อมทำได้

ในกรณีร้องขัดทรัพย์ซึ่งถือว่าผู้ร้องมีฐานะเป็นโจทก์ ส่วนโจทก์มีฐานะเป็นจำเลย หากศาลพิพากษาให้ยกคำร้องขัดทรัพย์ มีผลเท่ากับศาลมีพิพากษากฟ้อง ไม่มีอะไรบังคับแก่ผู้ร้องขัดทรัพย์ จึงจะขอทุเลาการบังคับไม่ได้ แต่การที่ผู้ร้องขัดทรัพย์ขอให้ห้ามจำเลยจ่ายเงิน

ทรัพย์ที่ยืด เป็นการร้องขอคุ้มครองประโยชน์ในระหว่างพิจารณาของศาลอุทธรณ์ ตาม มาตรา 264

คำสั่งคำร้องศาลฎีกาที่ 222/2513 ร้องขัดทรัพย์แล้วกฎหมายกำหนดคำร้องขัดทรัพย์เสียผู้ร้องจึงร้องขอให้ทุกการบังคับ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า คำร้องของผู้ร้องขัดทรัพย์พอແປໄດ້ว่าประสงค์จะให้ด้วยการขายหรือจำหน่ายทรัพย์พิพาทໄວ້ก่อนอันเป็นการขอให้คຸ້ມครองประโยชน์ของผู้ร้องในระหว่างพิจารณา

คำพิพากษากฎีกาที่ 5147/2552 ผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้ปล่อยทรัพย์ที่ยึดโดยอ้างว่าผู้ร้องเป็นเจ้าของที่แท้จริงส่วนจำเลยที่ 1 เป็นเพียงผู้ถือกรรมสิทธิ์ที่คืนแทนผู้ร้อง ต่อมากลับชั้นต้นพิพากษากาลชั้นต้นมิได้บังคับให้ผู้ร้องกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง เมื่อผู้ร้องยื่นอุทธรณ์จึงไม่มีกรณีที่จะต้องขอกุญแจการบังคับไว้ในระหว่างอุทธรณ์ การที่ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ขอให้สั่งงดการขายทอดตลาดทรัพย์ของผู้ร้องไว้ก่อนเพื่อบรรเทาความเสียหายจึงเป็นเรื่องขอให้คุ้มครองประโยชน์ของผู้ร้องตาม ป.ว.พ. มาตรา 264 ไม่ใช่เรื่องขอทุเลาการบังคับตาม ป.ว.พ. มาตรา 231

กรณีร้องขัดทรัพย์ ถ้าศาลสั่งให้ปล่อยทรัพย์ที่ยึด มีแนวคำพิพากษากล่าวว่า

1. คำสั่งค้ำร้องศาลฎีกาที่ 270/2505 (ประชุมใหม่) ปล่อยทรัพย์แล้วทรัพย์นั้นก็เป็นของ ผู้ร้อง ผู้ร้องอาจนำไปจำหน่ายจ่ายโอนก็ได้ ถ้าไม่ขอกุเลการบังคับเมื่อโจทก์ชนะคดีก็ไม่รู้ว่าจะเอาทรัพย์ที่ไหนมาชำระหนี้แก่โจทก์

2.1 คำสั่งคำร้องศาลฎีกาที่ 891/2518 ศาลอุทธรณ์พิพากยากลับให้ปล่อยทรัพย์พิพาทโจทก์ฎีกา พร้อมกับยื่นคำขอทุเลาการบังคับ ศาลฎีกาสั่งคำร้องว่า กรณีของผู้ร้องไม่ใช่เรื่องทุเลาการบังคับแต่เป็นการคุ้มครองประโยชน์ผู้ร้องระหว่างพิจารณา ตาม ป.ว.พ. มาตรา 264 และเมื่อได้พิเคราะห์แล้วเห็นสมควร จึงอนุญาตให้ระงับการยึดทรัพย์ไว้ได้

2.2 คำสั่งค้ำประกันคดีที่ 1180/2526 ในคดีร้องขัดทรัพย์ โจทก์ฎีกาและยื่น
ค้ำประกันให้ทุกการบังคับโดยให้ยึดทรัพย์ไว้ก่อน พอแปลได้ว่า โจทก์ประสงค์จะให้คณะกรรมการ
ยึดทรัพย์พิพากษาไว้ก่อนอันเป็นการขอให้คุ้มครองประโยชน์ในระหว่างพิจารณา
ตาม พ.ว.พ. มาตรา 264 จึงอนุญาตให้คณะกรรมการยึดทรัพย์ไว้ระหว่างฎีกา

คำสั่งคำร้องศาลฎีกาที่ 74/2514 แม้ผู้ร้องจะขอทุเลาการบังคับ แต่เมื่อกรณีเป็นการขอให้คืนครองประโยชน์ของผู้ร้องในระหว่างพิจารณา ถ้าศาลเห็นสมควรก็สั่งให้ได้

คำพิพากษาฎีกាជี่ 2672/2525 จำเลยอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นที่สั่งยกคำร้องของจำเลยที่ขอให้ขายทอดตลาดที่ดินพิพากษาของจำเลยใหม่ พร้อมกับยื่นคำร้องขอให้ระงับการจำหน่ายจ่ายโอนที่ดินพิพากษา ศาลอุทธรณ์สั่งยกคำร้องที่ให้ระงับการจำหน่ายจ่ายโอนที่ดินพิพากษาของศาล เพราะได้มีการบังคับคดีไปตามคำพิพากษาโดยการขายทอดตลาดทรัพย์ของจำเลย คำขอของจำเลยต่อศาลอุทธรณ์ เป็นคำขอเพื่อให้ศาลอุทธรณ์มีคำสั่งกำหนดวิธีการเพื่อกู้มคงของประโภชน์ของจำเลยในระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ ตาม ป.ว.พ. มาตรา 264 เมื่อศาลอุทธรณ์มีคำสั่งแล้ว จำเลยยื่นมีสิทธิฎีก้าได้ตามมาตรา 228 (2), 247

ในกรณีที่ศาลอ่อนนญาตให้จำเลยทุเลาการบังคับไว้แล้ว โจทก์ยังขอคุ้มครองตามมาตรา 264 ได้

คำสั่งคำร้องศาลฎีกាជี่ 731/2515 แม้ศาลมจะได้สั่งอนุญาตให้จำเลยทุเลาการบังคับก์ไม่ตัดสิทธิโจทก์ที่จะร้องขอให้คุ้มครองประโภชน์ของโจทก์ในระหว่างพิจารณาตาม ป.ว.พ. มาตรา 264

เมื่อศาลอ่อนนญาตมีคำสั่งให้ใช้วิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาแล้ว จำเลยอุทธรณ์คำสั่งของศาลได้ทันทีตามมาตรา 228 (2) แต่จำเลยจะขอทุเลาการบังคับตามคำสั่งศาลดังกล่าวไม่ได้

คำพิพากษาฎีกាជี่ 585/2545 การที่ศาลอ่อนนญาตมีคำสั่งให้ใช้วิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษามาตามที่โจทก์ร้องขอต่อศาลอ่อนนญาตเป็นเรื่องที่ต้องปฏิบัติหรือดำเนินการก่อนที่ศาลอ่อนนญาตมีคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาด ส่วนการทุเลาการบังคับคดีจะต้องเป็นเรื่องที่ศาลอ่อนนญาตได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดประเด็นแห่งคดีแล้วก่อนความได้ขอให้ศาลอ่อนนญาตให้ยังไม่ต้องปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอ่อนน้ำ ก่อน คำว่า “คำสั่งของศาลอ่อนนญาต” ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 231 แห่ง ป.ว.พ. น้ำ ย่อมหมายถึงคำสั่งของศาลอ่อนนญาตที่วินิจฉัยชี้ขาดประเด็นแห่งคดี มิได้หมายถึงคำสั่งของศาลอ่อนนญาตเกี่ยวกับวิธีคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษา